

Sastanak Stručne sekcije za šaransko ribnjačarstvo

U Vrbovljanima je na Ribnjačarstvu »Sloboština« 30. 6. 1981. održan sastanak Stručne sekcije za šaransko ribnjačarstvo. Domaćin sastanka je bio PIK Nova Gradiška — OOUR Ribnjaci »Sloboština« Vrbovljani.

Sastanak je upriličen na dva lokaliteta. Najprije je na samom Ribnjačarstvu »Sloboština« održana demonstracija ribarske opreme, a zatim je u sali kina KPD Stara Gradiška nastavljen stručni dio sastanka.

Za pohvaliti je inicijativa njemačke firme »Josef Stark«, koja je o svom trošku specijalno za ovu priliku dovezla mašinu za razbacivanje kreča i ostalih gnojiva, te hranidbu ribe »Streumax«. Njen rad su demonstrirali vlasnik Josef Stark i njegovi suradnici. Naši ribnjačari su se pohvalno izrazili o mašini i njenim mogućnostima i upotrebljivosti kod nas, uz pojedinačne sumnje o njenoj rentabilnosti u našim uslovima. O konkretnim narudžbama te mašine nije moglo, nažalost, biti govora radi poznatih uvoznih restrikcija.

Od domaćih proizvođača se pojavilo jedno novo ime sa uspješnim prvim nastupom. KPD »Turopolje« koje je ujedno i novi član naše ribarske porodice, je izložilo aerator i kavez za uzgoj ribe. Aerator je u izraelskom, odnosno japanskom tipu (japanski čekrk) samo sa posebnim stabilnijim (punim) plovcima od stiropora i jačim pogonskim motorom. Zato daje i više kisika nego njegov uzor. On je pobudio veliko interesovanje i već su najavljene obimne narudžbe.

Izloženi uzgojni kavez je posebne konstrukcije, s punim plovcima iz stiropora, željeznom armaturom, sintetičkom mrežom i poluautomatskom hranilicom. Pošto je uzgojni kavez nažalost još novina u šaranskom ribnjačarstvu, bilo je mnogo pitanja, diskusije, dilema o njegovoj upotrebljivosti na našim ribnjacima. No mnogi ribnjačari sa naprednijim pogledima i idejama su se povoljno izrazili o ovoj samo za nas »novini«.

Zagrebačka »Mulaža« je izložila automatsku i poluautomatsku hranilicu za ribe, hranilišni stol i hvatač riba, proizvode koje je izradila sa svojim kooperantima, a po ideji i nacrtima magistra Zdravka Petrinca sa Veterinarskog fakulteta. Osnovica obeju hranilica je plastični cilindar — silos za hranu, a automatika se može po želji ugraditi. Ove hranilice su namijenjene prvenstveno za intenzivni uzgoj riba, napose mlada. Kako smo usvojili planove o intenziviranju uzgoja i povećanju proizvodnje, očekuje se masovnija primjena i prihvatanje ovih hranilica.

Hranilište za ribu je sastavni dio hranilice, a svrha mu je da se rastur hrane svede na minimum. Ribolovitelj je pripreman uz hranilište i namjenjen je ulovu ribe na hrani za potrebe pokusnog ribolova i maloprodaje.

Pojavu nove ribarske opreme trebamo pozdraviti i podržati njenu proizvodnju i proizvođače i ohrabriti ih da nastave tom djelatnošću. Ako neka oprema nije u redu neka je doteruju, poboljšavaju, dok ne dobije zadovoljavajući oblik, funkciju i kvalitetu, a naravno i cijenu. Jer ne zaboravimo, izrada domaće ribarske op-

reme nije jednostavna, a niti previše »privlačna« za proizvođače, što riječito govori stanje mehanizacije u našem ribnjačarstvu.

Poslije izvršene demonstracije ribarske opreme, učesnici sastanka su se preselili u kino dvoranu KPD Stara Gradiška, gdje je nastavljen sastanak prema slijedećem dnevnom redu:

1. Izbor predsjednika Sekcije
2. Rezultati i problemi ovogodišnjeg mriješćenja riba u umjetnim mrestilištima
3. Osnovni pokazatelj proizvodnje ribe u 1980. god. i plan za 1981. god.
4. Program naučno-istraživačkog rada u ribarstvu za razdoblje 1981—1985. god. i Samoupravni sporazum za sprovođenje tog programa
5. Informacija o sporazumu za formiranje cijena ribe
6. Promocija »Zbornika radova« Istraživačko razvojnog centra za ribarstvo Zagreb

Sastanak je otvorio ing. Cvjetan Bojčić u odsustnosti predsjednika sekcije mr Velje Dorđevića, do izbora novog predsjednika. Najprije je uzeo riječ v. d. generalnog direktora PIK-a Nova Gradiška drug Drageljević inž. Milan. On je u ime domaćina iznio učesnicima sastanka osnovne podatke o Kombinatima Nova Gradiška i OOUR-u Ribnjačarstvo »Sloboština«. Zatim je ribarima zaželio uspješan i plodonosan rad.

Poslije toga se prešlo na izbor novog predsjednika sekcije. Na prijedlog ing. Mirka Turk izabran je drug ing. Stjepan Krinjaković, direktor RO Ribnjačarstvo »Jelas« Oriovac, koji je preuzeo dalje rukovođenje sastankom.

Predsjednik Skupštine Poslovne zajednice drug Pavle Popić je prigovorio što se na dnevnom redu sastanka ne nalazi analiza 5 godišnje ribarske proizvodnje, a prema preporuci i odluci Skupštine. Po njemu bi to bio pravi i nužni sadržaj rada sekcije, pošto ribarska proizvodnja u zadnjih 5 godina nazaduje. Trebamo analizirati i utvrditi koji su tome uzroci.

Zaključeno je da je to organizacioni propust, ali da se momentalno ništa ne može popraviti, pošto to nije pripremljeno. Međutim u raspravama o ovogodišnjem mriješćenju riba i analizi proizvodnje u 1980. godini će se ovi problemi djelomično analizirati i raspraviti.

U drugoj točki dnevnog reda analizirani su rezultati ovogodišnjeg mriješćenja riba. Najprije su predstavnicima organizacija koje imaju umjetna mrestilišta iznijeli ovogodišnje rezultate kampanje umjetnog mriješćenja.

Mr Ljubo Kajgana iz Ribnjačarstva Našička Brezica je obavijestio, da je kod njih ovogodišnje mriješćenje svih vrsta riba dobro uspelo i da je proizvedeno 94 milijuna ličinaka raznih vrsta riba. Nije bilo nikakvih posebnih problema.

Ing. Marija Kuhinek iz Ribnjačarstva Končanica se pohvalila uspjehom ovogodišnjeg mriješćenja. Znatno su ranije počeli nego prijašnjih godina. Oni su planski išli na smanjenje proizvodnje mlada, pa prema tome i

odgovorajuće smanjenje broja ličinaka. S mriješćenjem biljojeda nisu baš zadovoljni. Ove su godine uveli jednu novinu — pokus dezinfekcije vode ultravioletnim zrakama. Još ne mogu tvrditi, da li je ta metoda uspješna.

Ing. Mirko Turk iz Istraživačko razvojnog centra je izvjestio o rezultatima mriješćenja u mrestilištu Draganići. Vrlo su zadovoljni postignutim rezultatima iako je mriješćenje nešto kasnilo. Proizveli su 25 milijuna ličinaka šarana. Preživljavanje ličinaka do 40 dana strosti iznosi oko 70% što je vrlo dobro. Primjenili su nekoliko novina koje su se pokazale uspješnim. Uveli su injiciranje hipofize iznad prsne peraje što je rezultiralo 100% mriješćenjem mladih matica, a kod svih u prosjeku 80—100%. Druga novina je isadivanje ličinaka iz ležnica odmah poslije valjenja za razliku od ranijeg držanja ličinaka 4—5 dana u ležnicama. Ova mjera je rezultirala boljim preživljavanjem i razvojem ličinaka. Inače su ovogodišnje klimatske prilike u sezoni mriješćenja bile idealne, istakao je ing. Turk. Oni su u rastilištima za 40 dana imali 1000 kg/ha proizvodnje.

Mr Đorđe Hristić iz Ribarskog gazdinstva Beograd je izvjestio o rezultatima ovogodišnjeg mriješćenja u njihovom mrestilištu.

Proizveli su 4 milijuna ličinaka šarana, 1,5 milijuna sivog tolstolobika, 1,5 milijun bijelog tolstolobika i 0,9 milijuna amura. Imaju 14 godišnje iskustvo umjetnog mriješćenja, ali je mrestilište zastarilo. Osnovno je što nema termoregulaciju vode. Bave se planovima da izgrade novo mrestilište. Primjenili su jedan novi tehnološki postupak istiskivanja ikre kod matica, što se pokazalo uspješnim.

Ing. Stjepan Krnjaković iz Ribnjačarstva »Jelas« je izvjestio o prvoj sezoni mriješćenja u njihovom mrestilištu. Uspjeli su proizvesti 50 milijuna ličinaka šarana i malo biljojeda, jer nisu imali matica. Primjenili su isti tehnološki postupak kao u većini ostalih mrestilišta. Početnim radom su vrlo zadovoljni.

Poslije ovih izlaganja otvorena je diskusija.

Ing. Stević iz »Vuke« Osijek je iznio mišljenje da su ovi rezultati mriješćenja u umjetnim mrestilištima dobri, ali da ima u praksi još dosta prirodnog mriješćenja a o tome nismo ništa čuli. Ima poboljšanja i novih metoda i kod ovog načinakao što je stimuliranje mriješćenja hipofiziranjem. Smatra da je prirodno mriješćenje još dosta važno i da mu treba posvetiti veću pažnju.

Pavle Popić se u svojoj diskusiji kritički osvrnuo kako na koncepciju ove točke dnevnog reda, tako i na izlaganje referata. Po njegovom, nije važno ni bitno koliko imamo proizvodnju ličinaka nego mlada. Uz milijune ličinaka proizvodnja nam od 1975. godine opada i sada je manja za 250—300 kg po hektaru. Na sastanak sekcije smo došli nešto naučiti, a on nije ni jeftin. Od iznošenja koliko je proizvedeno ličinaka ništa nismo naučili. Naš problem je kompleksna proizvodnja i sposobni stručnjaci, a ima se dojam da mladi stručnjaci nisu suviše zainteresirani za rad.

Vujačić Ljubo je izneo mišljenje da sastanak nije dobro organiziran, da je trebalo odrediti teme i refe-

rate i poslati napisane referate da se učesnici mogu pripremiti za diskusiju. Istina, i samo sastajanje stručnjaka na objektima je korisno, ali je to malo. Od ovakvih sastanaka treba više izvući koristi.

Prof. dr Boris Ržaničanin je rekao da je ovakav način iznašanja problema dobar, bolji od referata. Samo je problem da se izlaganje dobro pripremi, da se iznose problemi bez »tajni« i da se otvori kvalitetna rasprava. Mriješćenje je kompleksan problem, zahtjeva ekipni rad, stalno poboljšanje metoda i izmjenu iskustava.

Ing. Krnjaković Stjepan je ukazao na prisutnost zatvorenosti ribnjaka i stručnjaka jednih prema drugima, na čuvanje nekih tajni. To nije u redu i treba nastojati da se to prevaziđe. Također je ukazao na problem izgradnje ribnjaka — novih i rekonstrukciju starih. Greške se često ponavljaju i nema nekog vidljivog napretka. I to je rezultat zatvorenosti i slabih kontakata.

Ing. Kovačina Drago prihvaća mišljenje da je temu mriješćenja trebalo svakako proširiti na problem uzgoja mlada, a povezati je s točkom dnevnog reda o programu naučnog rada.

Ing. Bojčić Cvjetan je u svojoj diskusiji odgovorio na neke primjedbe i kritike ranijih diskutanata o organizaciji ovog sastanka Stručne sekcije. Ponajprije je za žaljenje što nema dosadašnjeg predsjednika druga mr Velje Đorđevića, koji je i malo sudjelovao u organizaciji ovog sastanka.

Zatim već duže vrijeme ima kritike na opadanje kvalitete naših sastanaka. Teško smo nalazili teme i referate, a još teže da su referati unaprijed poslani. To je zapravo bila rijetkost, naročito zadnjih 5—6 godina. Karakteristična je baš redovita točka dnevnog reda — rezultati prošlogodišnje proizvodnje i plan za buduću. Pored redovito nepotpunih podataka (a izostali su najčešće podaci iz istih organizacija, koje očigledno svoje podatke ne žele javno iznositi), nikad nije napisan komentar nego se improvizirao na sastanku. Mora se reći da je i diskusija po napisanim referatima bila mršava, a naročito diskusija o proizvodnji. Zatim treba istaći činjenicu da je jugoslavensko ihtiološko društvo zadnjih godina organiziralo kvalitetne stručne skupove i simpozije, na kojima su bile mnoge teme iz proizvodnje, a prisustvovala im je većina stručnjaka iz prakse. Sve su to bili razlozi da se na sastancima stručnih sekcija počne s nečim novim, novim načinom rada. Zar nije organizacija demonstracije ribarske opreme korisna, uspjela novina?

Prva točka dnevnog reda — rezultati mriješćenja je zamišljena tako da se referenti dobro pripreme, interesantno iznesu probleme (razumljivo bez ikakvog prešućivanja i skrivanja) i da se razvije rasprava, konfrontacija, razrjašnjeње problema i to konkretnog užeg stručnog problema. Točka dnevnog reda o rezultatima i planu proizvodnje je zamišljena, da se na temelju brojčanih podataka iznese stručna ocjena kompletne preoizvodnje i da se na temelju toga razvije diskusija.

Očito je dakle, da nije problem u dnevnom redu ili ideji, nego u provođenju dogovorenog za što se treba i potruditi.

Ing. Krnjaković je zaključio diskusiju i predlaže da se problem kompleksne proizvodnje ribe stavi na dnevni red narednog sastanka.

Po trećoj točki dnevnog reda: »Osnovni pokazatelji proizvodnje ribe u 1980. godini i plan za 1981.« referirao je Ljubo Vujačić. Najprije je ustvrdio da ni ovaj put nisu dobijeni podaci od mnogih organizacija, pa prema tome da se nije sačinio ni sumari da se na temelju njih ne mogu sačiniti realni zaključci. Ipak je iznio ove konstatacije. Uočljivo je da su površine ribnjaka izvan proizvodnje znatne i do 2000 hektara, a grade se novi ribnjaci. Gubici su ponovo zabrinjavajući — ima organizacija gdje se kreću i do 70% od nasadene ribe, što može ukazati na slabu organizaciju veterinarske službe i zaštite. Koliko je stvarna ukupna proizvodnja to se ne zna, ali na temelju mnogih indicija smatra se da je ona 65% od iskazane?! Činjenica je da nema ribe za srpsko tržište, ponestaje već za Sv. Nikolu. Kod pojedinih ribnjaka proizvodnja katastrofalno opada. Koeficijenti hrane i đubriva su vrlo visoki. Imamo velike razlike cijene koštanja po objektima kao i produktivnosti po zaposlenom radniku. Ali uočljivo je, tamo gdje je dobra proizvodnja, tu je i produktivnost dobra. Sve u svemu, proizvodnja 1980. godina je jedna od najlošijih proizvodnih godina.

Za 1981. godinu se planira nešto smjelije. Prema planovima bi trebala biti dobra. Nasadeno je vrlo dobro. Na nama je da to ostvarimo.

Za riječ u diskusiji se javio ing. Mirko Turk. Prihvaća da je konstatacija o opadanju proizvodnje i lošoj proizvodnji u 1980. godini točna. Smatra da je glavni razlog gubici u prosjeku 30—50%. Uzrok su bolesti riba koje se dovoljno ne suzbijaju i liječe. Pored bolesti veliki faktor gubitaka su greške u tehnološkom procesu. Ako bi se gubici šarana i dalje nastavili, morat će se misliti na sve veću supstituciju šarana proizvodnjom biljojednih riba.

Po četvrtoj točki dnevnog reda »Program naučno-istraživačkog rada u ribarstvu za razdoblje 1981—1985 godine« i Samoupravni sporazum za sprovođenje tog programa referirao je ing. Cvjetan Bojčić. On je najprije izvijestio da je inicijativa za izradu ovog programa i sporazuma o njegovom sprovođenju potekla od Grupacije slatkovodnog ribarstva pri Općem udruženju poljoprivrede SR Hrvatske, a povodom zaključenja Samoupravnog sporazuma o razvoju sl. ribarstva Hrvatske za razdoblje 1981—1985. Međutim, tom sporazumu mogu pristupiti sve ribarske organizacije iz drugih republika. Program su unaprijed dobile samo organizacije iz SR Hrvatske i SR Bosne i Hercegovine, a SAS je donešen kao materijal na sastanak. Njih je izradila komisija u sastavu: dr Ljubica Debeljak, mr Emin Teskeredžić, mr Ljubo Kajgana, prof. dr Nikola Fijan i ing. Cvjetan Bojčić. Ni sama komisija ne smatra da su tekstovi programa naučno-istraživačkog rada i sporazuma o njegovom sprovođenju konačni, nego su to nacrti i svakako se očekuju primjedbe, izmjene, dopune. Negativno je to što materijale nisu svi dobili i na vrijeme radi kratkog rada, a željelo se da se na ovom sastanku čuju bar prve primjedbe i ocijeni načelno reagiranje od strane privrednih organizacija.

Za riječ u diskusiji se prvi javio dr Boris Ržaničanin. On smatra da program nije pogodan, da ne odgovara našim potrebama ni željama. Ima nepotrebnog ponavljanja tema. Treba sastaviti ekipe stručnjaka za sprovođenje svake teme. Radnu grupu za izradu programa i sporazuma treba proširiti.

Mr Ljubiša Kajgana se kao član radne grupe složio da ima ponavljanja tema i zadataka i da to treba ispraviti. Smatra da je učinjen propust što nije programirana važna tema mehanizacije i modernizacije objekata, pa i to treba ispraviti, jer je sve manje radnika ribnjačara, a novi nerado dolaze. Ovaj program treba korigirati i pripremiti za jesen, potpisati SAS te s provođenjem programa započeti 1982. godine. Naučnu službu treba obavezati da da rezultate. Pored ovog programa treba sačiniti program osposobljavanja mladih stručnjaka za provođenje nove tehnologije za intenzivniju proizvodnju ribe.

Pavle Popić prihvaća da se program može popraviti, ali je važno i neosporno da SAS mora biti po zakonu — naučna služba kao korisnik sredstava mora dati garanciju da će program provesti i snositi sankcije ako to ne učini.

Ing. Ivan Bušljeta je iznio da je bio jedan od inicijatora izrade ovog programa. Međutim, ovaj program ne zadovoljava, nije sačinjen onako kako smo dogovorili i sugerirali. On je sačinjen na temelju starih odnosa i rivaliteta naučnih ustanova. Svi i dalje voze svojim smjerovima. Privreda to ne može i neće platiti. Zagađivanje vode postaje sve veći problem proizvodnje ribe, pa treba naći mjesta u programu za njegovo istraživanje i rješavanje. Smatra da treba izraditi sasvim novi program.

Ing. Stevan Vuletić iz Titograda smatra da treba sačiniti jugoslavenski program rada naučne službe a ne po republikama. Njega treba usvojiti Grupacija slatkovodnog ribarstva Jugoslavije. U program treba uključiti i pastvsku proizvodnju za koju treba sačiniti realan program, jer sada se planiraju grдне milijarde za investicije u pastvske objekte, a sve na bazi hrane iz uvoza.

Ing. Đorđe Kosorić iz Sarajeva se također priključio prijedlogu Vuletića da treba sačiniti jugoslavenski program, a taj program usvojiti na Sekciji za pastvsko ribnjačarstvo. Treba i eksploataciju otvorenih voda uključiti u program, a onda shodno tome i odgovarajuće naučne institucije kao izvršioce.

Ing. Mirko Turk se u svom izlaganju nije protivio proširenju programa na proizvodnju pastva, ali smatra da ga svakako treba sačiniti i verificirati na pastvskoj sekciji. Također je u dilemi da li je pametno i nužno da se program usvaja i sporazum zaključuje na nivou jugoslavenske grupacije, jer će to sigurno stvar oduljiti i administrativno zakomplicirati. Principijelno i ovako postavljenom sporazumu se mogu priključiti sve jugoslavenske ribarske organizacije.

Pošto je predloženo dosta izmjena, predlaže da se radna grupa za izradu programa i sporazuma proširi i predlaže za novog člana ing. Stjepana Krnjakovića.

Predsjednik Stručne sekcije zaključuje diskusiju i predlaže kratke zaključke:

1. Program rada naučne službe i Sporazum o sprovođenju tog programa donijeti na nivou Grupacije slatkovodnog ribarstva Jugoslavije.

2. Sačiniti novi program tako, da se uzmu u obzir sve iznesene primjedbe kao i Sporazum, te ih na jesen poslati svim organizacijama, a do kraja 1981. usvojiti.

3. Radna grupa se proširuje novim članom — ing. Stjepanom Krnjakovićem.

4. Program rada naučne službe za pastrvsku proizvodnju neka organizira i usvoji Stručna sekcija za pastrvsko ribnjačarstvo, s tim da Sporazum može biti jedan.

Informaciju o sporazumu za formiranje cijena ribe je iznio diplomirani pravnik Dunjić Miodrag iz »Ribokombinata« Beograd. On je obrazložio, da su poslovi oko povećanja i formiranja cijena po novom zakonu jedan stalan posao i da se reguliraju samoupravnim sporazumima. Pošto je riba ušla u spisak artikala, čija se cijena formira na saveznom nivou — dogovaranjem republika i pokrajina, ta se materija može regulirati SAS-om na nivou Grupacije Jugoslavije pa se to i predlaže. Već je sačinjen radni materijal za SAS o primjeni kriterija za obrazovanje cijena slatkovodne ribe i preradevina. On obrazlaže osnovne postavke tog sporazuma. Problem je izrada i usvajanje sporazuma, ali još veći njegovo praćenje i formiranje cijena na osnovu njega, pošto za to treba izraditi planove proizvodnje, bilanca ribe, dokumentaciju za zahtjeve i od-

luke. U okviru Grupacije to je teško provesti, pa se u SAS-u predlaže Osnivanje zajednice za poslovnu i plansku suradnju sa jednim profesionalnim stručnjakom.

O izlaganju se razvila diskusija. Svi su se diskutanti složili o nužnosti zaključivanja SAS-a. Izražena je rezerviranost u nužnost organizacije Zajednice za poslovnu i plansku suradnju. Zaključeno je slijedeće:

1. Izraditi prijedlog SAS-a u roku 8 dana i poslati svim organizacijama. Za izradu prijedloga se zadužuju Dunjić Miodrag, Bunjevac Ilija i Bojčić Cvjetan.

2. SAS donijeti i potpisati na nivou Grupacije slatkovodnog ribarstva Jugoslavije po mogućnosti do 1. VIII 1981. godine.

Kao zadnja točka dnevnog reda bila je promocija »Zbornika radova« Istraživačko-razvojnog centra za ribarstvo u Zagrebu (Instituta). Direktor ing. Mirko Turk je kratko prezentirao Zbornik radova, a onda je on podijeljen svim prisutnim predstavnicima ribarskih organizacija.

Ovim je dnevni red iscrpljen. Predsjednik Sekcije Stjepan Krnjaković se još jednom zahvalio predstavnicima domaćina, naročito direktoru OOUR-a drugu Landup Branku na dobroj organizaciji, ljubaznom prijemu i gostoprimstvu.

Oko 15 sati je predsjednik ing. Stjepan Krnjaković zaključio sastanak Stručne sekcije za šaransko ribnjačarstvo.

Cvjetan Bojčić, dipl. inž.